

DOI: 10.21564/2786-7811.2.297370

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Мельник Олена Дмитрівна,
асистент кафедри конституційного,
адміністративного, екологічного та трудового права
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ORCID: 0000-0001-5213-595X
e-mail: novakolena3@gmail.com

Анотація. Статтю присвячено особливостям здійснення адміністративного судочинства у період воєнного стану, зокрема питанням юрисдикції та строків звернення до адміністративного суду. Відповідно норм Основного Закону в умовах воєнного та надзвичайного стану не може бути обмежено право особи на судовий захист, звідси - необхідність функціонування судової системи у період воєнного стану є ключовою, адже саме в цей час виникає висока ймовірність порушення прав та свобод громадян. Згідно законодавства, правосуддя на території, де введено воєнний стан, здійснюється лише судами, скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється; територіальна підсудність судових справ, що розглядаються в цих судах, може бути змінена, або в установленому законом порядку змінено місцезнаходження судів. Зміна територіальної підсудності адміністративних судів можлива з урахуванням норм КАС України, де зазначено, що суд передає адміністративну справу на розгляд іншого адміністративного суду, якщо ліквідовано або з визначених законом підстав припинено роботу адміністративного суду, який розглядав справу. Розглянуто інститут строків у адміністративному судочинстві, проаналізовано спільні й відмінні риси інституту позовної давності в цивільному праві та інституту строків звернення до суду в адміністративному судовому процесі. Проаналізовано процесуальні

наслідки пропуску строків звернення. На підставі судової практики Верховного суду (Касаційного адміністративного суду) розкрито проблемні питання, пов'язані з визначенням поважності причин пропуску зазначеного строку, сформовано умови для визнання поважною причини пропуску строку звернення до суду.

Ключові слова: адміністративне судочинство, юрисдикція адміністративних судів, воєнний стан, строки звернення до суду, причини пропуску строку звернення, рішення ЄСПЛ.

SOME ISSUES OF THE ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS IMPLEMENTATION UNDER THE MARTIAL LAW

Olena D. Melnyk,

Assistant at the Department of Constitutional, Administrative,
Environmental and Labour Law

Poltava Law Institute of the Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: 0000-0001-5213-595X

e-mail: novakolena3@gmail.com

Summary. The article is devoted to the peculiarities of administrative proceedings during the period of martial law, in particular to issues of jurisdiction and terms of appeal to the administrative court. It has been analyzed that according to the norms of the Basic Law, in the conditions of martial law and state of emergency, the right of a person to judicial protection cannot be limited, hence - the need for the functioning of the judicial system during the period of martial law is key, because it is at this time that there is a high probability of violation of the rights and freedoms of citizens. According to the legislation, justice in the territory where martial law is imposed is carried out only by courts, shortening or speeding up any forms of judicial proceedings is prohibited; the territorial jurisdiction of court cases considered in these courts may be changed, or the location of the courts may be changed. A change in the territorial jurisdiction of administrative courts is possible with the help of the rules of the Civil

Court of Ukraine, which states that the court transfers an administrative case to another administrative court, if the administrative court that considered the case is liquidated or terminated for reasons defined by law. The institution of time limits in administrative proceedings is considered, the common and distinctive features of the institution of statute of limitations in civil law and the institution of time limits for appeals to court in administrative litigation are analyzed. The procedural consequences of missing the application deadlines have been analyzed. On the basis of the judicial practice of the Supreme Court, the problematic issues related to the determination of the validity of the reasons for missing the specified period were revealed, and the conditions were formed for recognizing the reason for missing the deadline for applying to the court as valid.

Key words: administrative proceedings, jurisdiction of administrative cases, martial law, term of appeal to court, reasons for missing deadlines.

Постановка проблеми. Конституція України у ст. 3 визначає: "Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави" [1]. Ці нормативні тези Основного Закону надають вектор руху державі та визначають найвищу цінність людини, а також закріплюють можливість відповідальності держави перед людиною за свою діяльність. У разі виникнення порушення прав, свобод чи інтересів особи з боку держави, особа має право звернутися за їх захистом до суду. Зокрема, кожна особа має право звернутися до адміністративного суду, якщо рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або законні інтереси.

Унаслідок повномасштабного вторгнення на територію України військових формувань РФ та загрози національній безпеці, Президентом України виданий Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. [2]. У зв'язку з цим, зазнали змін функціонування системи державного устрою

та суспільного життя; а на території нашої держави виникла загроза у процесі здійснення правосуддя судовою системою, практичні проблеми при здійсненні судочинства загалом, і адміністративного судочинства зокрема.

Згідно Конституції України, в умовах воєнного та надзвичайного стану не може бути обмежено право особи на судовий захист [1, ст. 64]. Так, необхідність функціонування судової системи у період воєнного стану є надзвичайно важливою, адже саме в цей час виникає висока ймовірність порушення прав та свобод громадян.

Стан опрацювання обраної проблематики, аналіз останніх публікацій та досліджень. Теоретико-правовим підґрунтям дослідження стали праці таких зарубіжних дослідників, як: Шкуропатський О.І., Шкуропатська М.О. Артюшенко О.В., Баб'як А.В., Берназюк Я., Олексій У. О. та інші.

Дослідження має на меті розгляд різних аспектів і проблем, пов'язаних із здійсненням адміністративного судочинства в умовах воєнного стану, зокрема питанням юрисдикції та строків звернення до адміністративного суду

Виклад основного матеріалу. Завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень [3].

Відповідно до ст. 10 та 122 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» №389-VIII (далі - Закон №389-VIII) у період воєнного стану повноваження судів не можуть бути припинені та обмежені. Окрім цього, ст. 26 зазначеного Закону передбачає, що правосуддя на території, де введено воєнний стан, здійснюється лише судами, а скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється; у разі неможливості здійснювати правосуддя судами, які діють на території, на якій введено воєнний стан, законами України може бути змінена територіальна підсудність судових справ, що розглядаються

в цих судах, або в установленому законом порядку змінено місцезнаходження судів [4].

У напрямі забезпечення належного функціонування судової влади у випадку виникнення надзвичайних обставин, та визначення територіальної підсудності судових (в т.ч. адміністративних) справ стало внесення змін ВРУ від **03.03.2022 р.** до ч. 7 ст. 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» №1402-VII. Зокрема, її було викладено в такій редакції: «У разі неможливості здійснення правосуддя судом з об'єктивних причин під час воєнного або надзвичайного стану, у зв'язку зі стихійним лихом, військовими діями, заходами щодо боротьби з тероризмом або іншими надзвичайними обставинами може бути змінено територіальну підсудність судових справ, що розглядаються в такому суді, за рішенням Вищої ради правосуддя, що ухвалюється за поданням Голови Верховного Суду, шляхом її передачі до суду, який найбільш територіально наближений до суду, який не може здійснювати правосуддя» [5].

Зміна територіальної підсудності адміністративних судів можлива із застосуванням п.5 ч.1 ст. 29 Кодексу адміністративного судочинства України (далі - КАС України), де зазначено, що суд передає адміністративну справу на розгляд іншого адміністративного суду, якщо ліквідовано або з визначених законом підстав припинено роботу адміністративного суду, який розглядав справу [3].

У зв'язку з воєнним станом розгляд спорів що належать до компетенції адміністративних судів також зазнав змін. Адміністративні суди на підконтрольних Україною територіях продовжують розглядати справи, окрім тих, що не є невідкладними. У таких випадках адміністративним судом може бути прийнято рішення про відкладення або зняття справи з розгляду. Також варто зазначити, що як правило, адміністративні суди відкладають розгляд справи незалежно від того чи надійшли від сторін клопотання про відкладення справи, адже сьогодні ряд учасників судових процесів не мають змогу подати заяву про відкладення розгляду справи або не можуть прибути в суд у зв'язку з

небезпекою для життя [6]. Окрім того Радою суддів України прийняті Рекомендації щодо роботи суддів в умовах воєнного стану, де зазначається, що у випадку загрози життю, здоров'ю та безпеці відвідувачів суду, працівників апарату суду, суди повинні оперативно приймати рішення про тимчасове зупинення здійснення судочинства певним судом до усунення обставин, які зумовили припинення розгляду справ. Інформувати про такі рішення оперативні штаби, Верховний Суд, Раду суддів України, Державну судову адміністрацію України [7].

Адміністративні суди у період правового режиму воєнного стану в Україні постають перед проблемою, коли окремі категорії справ не можуть бути розглянуті з дотриманням строків та процесуальних прав сторін. Неповідомлення сторони про дату час та місце розгляду справи, або незабезпечення права доступу сторони до судового рішення встановленим законом способом, є підставою для скасування такого рішення судом вищої інстанції через порушення норм процесуального права. Як зазначає Шкуропацький О.І. розгляд адміністративної справи у випадку неможливості забезпечити права однієї сторони на участь у розгляді справи зокрема через перебування сторони в зоні ведення бойових дій, на території непідконтрольній Україні, на території де установи поштового зв'язку не здійснюють свої функції, відсутній інтернет та мобільний зв'язок. Наявність цих обставин, фактично виключає можливість встановленими КАС України способами повідомити сторін про хід розгляду справи, здійснити виклик до суду або довести до відома судові рішення [8].

Існування наведених обставин виключає можливість здійснення правосуддя судом у визначений законодавством строк розгляду справи. Зазначене свідчить про необхідність перегляду норм ст. 236 КАС України щодо підстав зупинення провадження у справі з огляду на виникнення ряду обставин, викликаних режимом воєнного стану. Серед них вчені виділяють: перебування сторони або третьої особи на території тимчасово непідконтрольній Україні;

переведення учасника справи - суб'єкта владних повноважень в простій у зв'язку з неможливістю здійснення функцій держави через ведення бойових дій на підвідомчій йому території, на якій такий суб'єкт владних повноважень здійснює свої функції; якщо однією з сторін або третьою особою є військова частина, військовослужбовець у випадках перебування таких осіб в зоні ведення бойових дій, або у випадку, коли місце реєстрації такої особи знаходиться на території тимчасово непідконтрольній Україні; перебування учасника справи – фізичної особи, фізичної особи-підприємця, посадових осіб юридичних осіб у полоні або якщо особа вважається зниклою безвісті та ін. [8].

Одним з ключових у судовому процесі є питання щодо процесуальних строків. Питання строків прямо пов'язані з принципом правової визначеності, який є невід'ємною складовою верховенства права. Елементами принципу верховенства права є принципи рівності і справедливості, правової визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, неминуче призводить до сваволі [9].

Право на доступ до правосуддя не є абсолютним і обмежене передусім встановленим строком звернення до суду. Такий підхід обумовлений необхідністю дотримання принципу верховенства права, а точніше, одного з його елементів - принципу правової визначеності. Принцип правової визначеності означає те, що «обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлюваних такими обмеженнями. Тобто обмеження будь-якого права повинне базуватися на критеріях, які дадуть змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від протиправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки» [10].

У зв'язку з цим існує необхідність у дослідженні деяких практичних питань, пов'язаних зі строками в адміністративному судочинстві, з'ясуванні їх значення для учасників процесу та суду. Конвенція 1950 р закріплює, що «Кожен

має право на... розгляд його справи упродовж розумного строку,... судом,... який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...» [11].

Ключовими принципами статті 6 Конвенції є верховенство права та належне здійснення правосуддя. Ці принципи також є основоположними елементами права на справедливий суд. Як зазначає Баб'як А.В., встановлення й дотримання процесуальних строків є однією з умов вирішення спору по суті, здійснення ефективного судового адміністративного процесу, уникнення фактів затягування розгляду адміністративної справи та підвищення довіри до судової гілки влади, її можливості здійснювати захист прав і свобод громадян, прав та законних інтересів юридичних осіб. Недотримання процесуального строку є одним з найбільш поширених порушень при розгляді справи адміністративної юрисдикції [12, с. 67].

Ці строки обмежують час, протягом якого адміністративні правовідносини можуть вважатися спірними; після їх завершення, якщо ніхто не звернувся до суду за вирішенням спору, відносини стають стабільними (тобто вважається, що особа не має претензій до суб'єкта владних повноважень). За таких умов діє принцип «належного врядування»: а) акт вважається правомірним, якщо не оспорується; б) якщо акт оспорується в суді, довести його правомірність повинен СВП (ст. 77.2.); в) акт, що оспорується в суді, є протиправним, якщо СВП не доведено, а судом не встановлено його правомірність.

КАС України у ст. 118 містить нормативне визначення процесуальних строків - це встановлені законом або судом строки, у межах яких вчиняються процесуальні дії [3]. Суд має встановлювати розумні строки для вчинення процесуальних дій учасниками процесу.

Доцільно зауважити, що у Рішенні Європейського суду з прав людини від 10.06.1984 року у справі «Гінчо проти Португалії», зазначено, що держави-учасниці Ради Європи мають організувати свою правову систему таким чином щоб забезпечити додержання положень п. 1 ст. 6 Конвенції та вимог щодо судового розгляду упродовж розумного строку [13].

Одним із видів процесуальних строків в адміністративному судовому процесі є строк звернення до суду. Окрім цього, можна виокремити також: строки на апеляційне та касаційне оскарження судового рішення; вчинення процесуальних дій; подання процесуальних документів; розгляду адміністративної справи тощо. Одночасно доцільно розмежовувати строки, встановлені для учасників справи та для суду [14]. Для звернення до адміністративного суду встановлюються загальні строки: за захистом прав, свобод та інтересів особи - 6-місячний строк, для суб'єкта владних повноважень - 3 місяці. Початок перебігу строків звернення до суду починається з часу, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів. У разі подання особою позову після закінчення визначених законом строків, без заяви про поновлення пропущеного строку звернення до адміністративного суду, або якщо підстави, вказані у заяві, будуть визнані судом неповажними, позов залишається без руху (при цьому судом надається 10 днів на звернення з заявою про поновлення строку та обґрунтування підстав пропуску). Якщо заяву не буде подано особою в зазначений строк або вказані підстави для поновлення строку звернення будуть визнані неповажними, суд повертає позовну заяву [3, с. 122].

Навідміну від строків звернення до адміністративного суду, що визначені у КАС України, у Цивільному кодексі України строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу визначено як позовна давність [15, с.256].

Порівнюючи ці строки, слід зазначити, що їх застосування несе прийняття різних за правовими наслідками судових рішень. При застосуванні строку позовної давності при розгляді цивільної справи, суд приймає позов до розгляду, незалежно від встановлення судом пропуску строку давності на етапі відкриття провадження у справі. Так, ч.2 ст. 267 ЦК України прямо передбачає, що заяву про захист цивільного права або інтересу суд має прийняти до розгляду незалежно від спливу позовної давності [15].

Таким чином, суд повинен відкрити провадження в справі та почати вирішення справи по суті з в'ясненням питання про порушення права, про захист якого порушується питання в позовній заяві. Суд відкриває провадження у справі, розглядає справу по суті та встановлює наявність або відсутність порушеного права особи. Тільки у разі заявлення клопотання однієї зі сторін про пропуск строку давності іншою стороною, суд може відмовити у задоволенні позовних вимог саме на цій підставі. Застосування положень про позовну давність та відмова в позові з цієї підстави здійснюється в разі, коли суд попередньо встановив наявність порушеного права, на захист якого подано позов, та обґрунтованість і доведеність позовних вимог [16]. Отже, якщо буде встановлено, що права особи дійсно порушені, але позовна давність спливла (і про це зроблено заяву іншою стороною у справі), суд відмовляє в позові у зв'язку зі спливом позовної давності за відсутності поважних причин її пропуску, наведених позивачем [17].

Навідміну від окресленого процесуального порядку, в адміністративному судочинстві порушення строку звернення до суду має інші процесуальні наслідки. Дотримання строку звернення з позовом з'ясовується суддею на етапі відкриття провадження у справі, або навіть до такого. Згідно КАС України, суд не відкриває провадження, не розглядає справу по суті, не встановлює факт порушення (або відсутності порушення) прав, свобод інтересів фізичної/юридичної особи з боку суб'єкта владних повноважень у разі встановлення пропуску строку звернення до суду (ст. 122 КАС України). Якщо факт пропуску позивачем строку звернення буде виявлено на етапі відкриття провадження - суд своєю ухвалою залишає позов без руху, надаючи строк на звернення із заявою про його поновлення. У разі якщо факт пропуску строку звернення буде виявлено судом після відкриття провадження в адміністративній справі (і позивач не заявить про поновлення пропущеного строку звернення до суду, або підстави, вказані ним у заяві, будуть визнані судом неповажними), - суд залишає позовну заяву без розгляду [3]. Строк звернення до суду стосується

виключно питання прийняття до розгляду або відмови у розгляді позовних вимог, але не застосовується для прийняття рішення про задоволення чи не задоволення таких вимог, а також періоду протягом якого такі вимоги підлягають задоволенню [18]. Тобто питання строків у адміністративному судочинстві носить лише процесуальний характер на відміну від цивільного.

Таким чином, повернення або залишення без розгляду заяви, клопотання учасника справи, поданих після закінчення встановленого строку (крім випадків, коли строк поновлено або продовжено), фактично зводить до мінімуму можливість позивача реалізувати своє процесуальне право. Однак, правила щодо поновлення строків не повинні застосовуватися судами автоматично, про що свідчать положення КАС України, у яких закріплене право учасника справи повторно звернутися до суду у порядку, встановленому законом, у разі повернення позовної заяви (ч. 8 ст. 169 КАС України); право особи, позов якої залишено без розгляду, після усунення підстав, з яких позов було залишено без розгляду, на звернення до адміністративного суду в загальному порядку (ч. 4 ст. 240 КАС України).

Окрім позбавлення учасника справи суб'єктивного права, реалізація якого повинна була здійснитися у визначений строк, його може бути притягнуто до юридичної відповідальності за недотримання окремих видів строків в адміністративному судочинстві [19]. Несприятливі правові наслідки у разі пропуску строків в адміністративному судочинстві настають не тільки для учасників провадження у справі, але в окремих випадках і для судді. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» (п.2, ч.1 ст.106 КАС України) закріплює, що суддя може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження за безпідставне затягування або невжиття заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом, зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення, несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень [20].

У розрізі питання застосування строків у період збройної агресії до нашої держави, у Конституції України та законах відсутні прямі вказівки на те, що воєнний стан є підставою для продовження процесуальних строків. Виходячи з цього, актуальним є дослідження проблем пропуску строків звернення до суду з причин запровадження воєнного стану. Судова практика свідчить, що правовий режим воєнного стану суттєво враховується судами при розгляді питання щодо поновлення процесуальних строків. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 500/1912/22 висловив позицію щодо поважності причин пропуску строку звернення до суду. Так, Колегія суддів зазначила, що сам факт запровадження воєнного стану в Україні, без обґрунтування неможливості звернення до суду саме позивачем у встановлені строки, у зв'язку із запровадженням такого, на переконання суду, - не може вважатись поважною причиною для безумовного поновлення цих строків. Колегія суддів зазначає, що причина пропуску строку може вважатись поважною, якщо вона відповідає одночасно усім цим умовам: 1) це обставина (або декілька), яка безпосередньо унеможлиблює або ускладнює можливість вчинення процесуальних дій у визначений законом строк; 2) це обставина, яка виникла об'єктивно, незалежно від волі особи, яка пропустила строк; 3) ця причина виникла протягом строку, який пропущено; 4) ця обставина підтверджується належними і допустимими засобами доказування. Надмірний формалізм у трактуванні процесуального законодавства визнається неправомірним обмеженням права на доступ до суду як елемента права на справедливий суд згідно зі ст. 6 Конвенції [21]. Суд також зауважив, що протягом усього періоду дії воєнного стану, запровадженого на території України у зв'язку зі збройною агресією російської федерації, суворе застосування адміністративними судами процесуальних строків стосовно звернення до суду з позовними заявами, апеляційними та касаційними скаргами, іншими процесуальними документами може мати ознаки невиправданого обмеження доступу до суду, гарантованого ст. 55, 124, 129 Конституції, ст.

14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [22] ст. 6 Конвенції [10]. У світлі означеного питання продовження процесуальних строків, слід навести положення Рекомендацій РСУ від 02.03.2022 р.: «судам виважено підходити до питань, пов'язаних із поверненням різного роду процесуальних документів, залишення їх без руху, встановлення різного роду строків, по можливості продовжувати їх щонайменше до закінчення воєнного стану» [7].

Виходячи з цього: 1) поновлення пропущеного строку є порушенням принципу правової визначеності, тому має бути достатньо виправданим та обґрунтованим; 2) поновленню підлягає лише той строк, який пропущений з поважних, об'єктивних, непереборних, незалежних від волі та поведінки особи обставин; 3) оцінка поважності причин пропуску строку має здійснюватися індивідуально у кожній справі. До питання визнання пропуску строків поважними дречно навести цитату з Рішення ЄСПЛ "Волчлі проти Франції", заява №35787/03, п. 29: «застосовуючи процесуальні норми, національні суди повинні уникати як надмірного формалізму, який може вплинути на справедливість провадження, так і надмірною гнучкості, яка призведе до анулювання вимог процесуального законодавства» [23].

Висновки та пропозиції. Із запровадженням правового режиму воєнного стану в окремих судах розгляд публічно-правових спорів, що належать до компетенції адміністративних судів, зазнав змін. Адміністративні суди на підконтрольних Україною територіях продовжують розглядати справи, окрім тих, що не є невідкладними. Як правило, адміністративні суди відкладають розгляд справи незалежно від того чи надійшли від сторін клопотання про відкладення справи, адже сьогодні ряд учасників судових процесів не мають змогу подати заяву про відкладення розгляду справи або фізично не можуть прибути в суд у зв'язку з небезпекою для життя [6]. Окрім того, Рекомендації Ради суддів України щодо роботи суддів в умовах воєнного стану, визначають, що у випадку загрози життю, здоров'ю та безпеці відвідувачів суду, працівників апарату суду, суди повинні оперативно приймати рішення про тимчасове

зупинення здійснення судочинства певним судом до усунення обставин, які зумовили припинення розгляду справ. Розглянуто питання про необхідність перегляду підстав для зупинення провадження у адміністративній справі та їх розширення у КАС України. Щодо питання строків звернення до адміністративного суду, визначених законодавством (а в деяких випадках судами) вони є імперативною нормою. КАС України встановлює загальні та спеціальні строки звернення до суду. ЄСПЛ надає у своїх рішеннях підходи до поновлення строків звернення задля повного втілення принципу права на справедливий суд, визначеного ст. 6 Конвенції. Разом з тим, національна судова практика свідчить, що суди переважно поновлюють пропущені процесуальні строки, якщо учасник у заяві про поновлення строку доведе наявність обставин, які виникли внаслідок запровадження воєнного стану та унеможливили своєчасне виконання конкретної процесуальної дії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.
2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>. (дата звернення: 16.10.2023).
3. Кодекс адміністративного судочинства: Закон України № 2747-IV від 06.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>. (дата звернення: 16.10.2023).
4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України № 389-VIII від 29 вересня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>. (дата звернення: 16.10.2023).
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України №1402-VII від 02.06.2016р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>. (дата звернення: 16.10.2023).

6. Олексій У. О. Адміністративне судочинство під час військового стану. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 108-110.

7. Рекомендація Ради суддів України щодо роботи судів в умовах воєнного стану від 02.03.2022 р. URL: <https://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>. (дата звернення: 16.10.2023).

8. Шкуропатський О.І., Шкуропатська М.О. Артюшенко О.В. Зупинення провадження у справі в адміністративному судочинстві в умовах запровадження режиму воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Серія: Право. Том 1. № 75. С. 23-29.

9. Рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05#Text>. (дата звернення: 16.10.2023).

10. Рішення Конституційного Суду України від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010]. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-10#Text>. (дата звернення: 16.10.2023).

11. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. Протокол від 04.11.1950 р. 45 с.

12. Баб'як А. В. Адміністративно-процесуальні строки. дис... канд. юрид. наук. Київ, 2005. 209 с.

13. Гінчо проти Португалії: Рішення Європейського суду з прав людини від 10.06.1984 року. URL:<https://precedent.in.ua/2016/04/08/gyncho-protyv-portugalyu/>.(дата звернення: 16.10.2023).

14. Берназюк Я. Строки в адміністративному судочинстві як фундаментальна правова категорія. URL:<https://sud.ua/ru/news/blog/130166->

stroki-v-administrativnomu-sudochinstvi-yak-fundamentalna-pravova-kategoriya.

(дата звернення: 16.10.2023).

15. Цивільний кодекс України: Закон № 435-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/435-15>. (дата звернення: 16.10.2023).

16. Постанова Верховного Суду у справі № 522/2110/15-ц від 05.12.2018 р. UR : <https://reyestr.court.gov.ua/>. (дата звернення: 16.10.2023).

17. Постанова Верховного Суду у справі № 500/1912/22 від 29 вересня 2022р.URL:https://verdictum.ligazakon.net/document/106545406?utm_source=jurliga.ligazakon.ua&utm_medium=news&utm_content=jl03. (дата звернення: 16.10.2023).

18. Постанова Верховного Суду у справі №607/1402/16-а від 29 листопада 2019р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>. (дата звернення: 16.10.2023).

19. Кодекс України про адміністративні правопорушення. № 8073-X від 7 липня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

20. Про судоустрій і статус суддів: Закон України №1402-VII від 02.06.2016 р. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 31. ст.545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>. (дата звернення: 16.10.2023).

21. Постанова Верховного Суду у справі № 500/1912/22 від 29 вересня 2022 р. <https://reyestr.court.gov.ua/>. (дата звернення: 16.10.2023).

22. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.(дата звернення: 16.10.2023).

23. Волчлі проти Франції: Рішення ЄСПЛ заява №35787/03 від 26 липня 2007 р. URL: <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/oglyad-precedentnogo-prava-yespl-2018.pdf>. (дата звернення: 16.10.2023).